

3-1-2018

ระลึกถึงรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติตย์ บิดาแห่ง “เวชศาสตร์ ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

วิฑูรย์ โล่ห์สุนทร

ชนะภูมิ รัตนานพวงศ์

สรารามิ อยู่ถนง

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

โล่ห์สุนทร, วิฑูรย์; รัตนานพวงศ์, ชนะภูมิ; and อยู่ถนง, สรารามิ (2018) "ระลึกถึงรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติตย์ บิดาแห่ง “เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”," *Chulalongkorn Medical Journal*: Vol. 62: Iss. 2, Article 2.

DOI: <https://doi.org/10.56808/2673-060X.4815>

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal/vol62/iss2/2>

This History of Medicine is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ระลึกถึงรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติธย์ บิดาแห่ง “เวชศาสตร์ช้องถิ่นและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

Abstract

“ชาวเวชศาสตร์ช้องถิ่นและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอสดุดีท่านรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติธย์ เป็น “บิดาแห่งเวชศาสตร์ช้องถิ่นฯ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ด้วยความเคารพรัก ย้อนหลังไปประมาณ 60 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2501 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มหลักสูตรการสอนวิชาเวชศาสตร์ช้องถิ่นและสังคมแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 3, 4, 5 และ 6 โดยการสอนวิชานี้ได้รับการพัฒนา ขยายวงหลักสูตรการเรียนการสอนมาโดยลำดับทุกด้าน เริ่มก่อตั้งเป็นแขนงวิชาหนึ่งในแผนกวิชาอายุรศาสตร์ โดยขณะนั้นมีอาจารย์ นายแพทย์ศึกษา เป็นอาจารย์แพทย์หน่วยระดมทางเดินหายใจ เป็นหัวหน้าวิชาเวชศาสตร์ช้องถิ่น และมีศิษย์แพทย์ร่วมงาน 2 ท่าน ต่อมาได้แยกออกมาตั้งเป็นภาควิชาเวชศาสตร์ช้องถิ่นและสังคม ภาควิชาหนึ่งในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2508.

ระลึกถึงรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติตย์ บิดาแห่ง “เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

วิฑูรย์ โล่ห์สุนทร*

ธนะภูมิ รัตนานพวงศ์* สราวุฒิ อยู่ฤทธิ*

รูปที่ 1. รองศาสตราจารย์นายแพทย์ศึกษา ภมรสติตย์ ผู้ก่อตั้งภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม หัวหน้าภาควิชาฯ ปีพ.ศ. 2508 – 2527

ในปีพ.ศ. 2498 รองศาสตราจารย์นายแพทย์ศึกษา ภมรสติตย์ ซึ่งในขณะนั้นเป็นอาจารย์ประจำหน่วยโรคปอด แผนกอายุรศาสตร์ได้รับทุนเพื่อไปศึกษาเพิ่มเติมในวิชาอายุรศาสตร์ 1 ปี วิชาสาธารณสุขและการสอนเวชศาสตร์ป้องกัน อีก 1 ปี ณ มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนียและมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังท่านอาจารย์กลับมาได้มีการเตรียมจัดตั้งหน่วยวิชาเวชศาสตร์ป้องกัน ขึ้นเป็นแขนงวิชาหนึ่งในแผนกอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาล

จุฬาลงกรณ์ สภาการศึกษาไทย ตามข้อแนะนำจากการประชุมการศึกษาอบรมแพทยศาสตร์ ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2499⁽¹⁾

ต่อมาในปีพ.ศ. 2501 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้อนุมัติให้จัดตั้งหน่วยวิชาเวชศาสตร์ป้องกันขึ้นเป็นแขนงวิชาหนึ่งในแผนกอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นแห่งแรก และได้มีการเปลี่ยนแปลงการสอนจากวิชาสุขวิทยาและสาธารณสุข เป็นวิชาเวชศาสตร์ป้องกัน

*ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังจากจัดตั้งเป็นเวลา 9 ปี หน่วยวิชาเวชศาสตร์ป้องกัน ทั้งในคณะแพทยศาสตร์ศิริราช และคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้เติบโตขึ้นมีการจัดการเรียนการสอนที่กว้างขวางขึ้น ประกอบกับมีบุคลากรเพิ่มขึ้น จึงได้มีการแยกออกเป็นแผนกอิสระตามคำแนะนำของการประชุมอบรมศึกษาแพทยศาสตร์ ครั้งที่ 2 ที่ศาลาสันติธรรมเมื่อปี พ.ศ. 2507 โดยการดำเนินงานของหัวหน้าหน่วยวิชาเวชศาสตร์ป้องกันทั้ง 2 แห่ง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2508 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จึงได้อนุมัติให้หน่วยวิชาเวชศาสตร์ป้องกันแยกตั้งเป็นแผนกวิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม โดยมีประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508⁽²⁾ ในระหว่างนั้นท่านอาจารย์ศึกษาดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาฯ จนถึงปี พ.ศ. 2527 อาจารย์ท่านเป็นผู้นำในการวางรากฐาน พัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาเวชศาสตร์ป้องกัน เวชศาสตร์ชุมชน ระบาดวิทยา ชีวสถิติ และการบริหารงานสาธารณสุข

จากใจผู้ร่วมงาน

“๖๑ ปี นับแต่ “คุณครูศึกษา” ได้วางอิฐก้อนแรกของ “วิชาเวชศาสตร์ป้องกัน” ไว้ในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นการวางรากฐานของ “ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม” ที่ผลิตอาจารย์และบัณฑิตอันทรงคุณค่าออกไปปรับใช้สังคมรุ่นแล้วรุ่นเล่า นับเป็นเกียรติภูมิอันยิ่งใหญ่ที่นำภาคภูมิใจที่สมควรมอบแด่ “คุณครูศึกษา ภมรสติธย์” ....บิดาแห่ง “เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

ศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล แพทย์จุฬาฯ รุ่น 23

อดีตอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณบดี คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

“ชาวเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอสดุดีท่านรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติธย์ เป็น “บิดาแห่งเวชศาสตร์ป้องกันฯ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ด้วยความเคารพรัก ย้อนหลังไปประมาณ 60 ปี เมื่อปีพ.ศ. 2501 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มหลักสูตรการสอนวิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคมแก่นิสิตแพทย์ ชั้นปีที่ 3, 4, 5 และ 6 โดยการสอนวิชานี้ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนมาโดยลำดับทุกด้าน เริ่มก่อตั้งเป็นแขนงวิชาหนึ่งในแผนกวิชาอายุรศาสตร์ โดยขณะนั้นมีอาจารย์ นายแพทย์ศึกษา เป็นอาจารย์แพทย์หน่วยระบบทางเดินหายใจ เป็นหัวหน้าวิชาเวชศาสตร์ป้องกัน และมีศิษย์แพทย์ร่วมงาน 2 ท่าน ต่อมาได้แยกออกมาตั้งเป็นภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม ภาควิชาฯ หนึ่งในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2508

อาจารย์ นายแพทย์ศึกษา ท่านเป็นครูต้นแบบที่ศิษย์ยังระลึกถึงครู และยังคงอยู่ในความทรงจำเสมอมา ครูศึกษาได้ให้ความเมตตา กรุณา เอื้ออาทร สนับสนุนทุกอย่างแก่ศิษย์และผู้ร่วมงานในภาควิชาฯ โดยถนอหน้า และทั่วถึง เมื่อศิษย์และผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ครูศึกษาก็จะมีมุทิตาจิต ชื่นชมยินดีด้วยเสมอมา ท่านเป็นครูที่ศิษย์เคารพรักยิ่งตลอดมาจนถึงปัจจุบัน”

ศาสตราจารย์กิตติคุณ แพทย์หญิงเต็มศรี ชำนิจารกิจ อดีตหัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศึกษา ภมรสติธย์ นอกจากเป็นผู้ก่อตั้งภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ท่านเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาฯ ด้วย ท่านยังเปรียบเสมือนเป็นพ่อ พี่ เจ้านายที่ดีที่สุด ท่านเป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนผู้ร่วมงาน ลูกศิษย์ด้วยความเมตตา กรุณา ปราณี ซึ่งไม่เคยเห็นใครดีกว่านี้

ท่านได้เป็นผู้ริเริ่มโครงการต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะวิชาเวชศาสตร์ป้องกันฯ ท่านได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้นิสิตแพทย์ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 6 โดยได้เริ่มพานิสิตแพทย์ออกฝึกเวชศาสตร์ชุมชน ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น ขอนแก่น มีการสร้างห้องน้ำ ที่พักเพื่อให้นิสิตได้เห็นสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชนบท มีการสำรวจที่พักอาศัย ส้วม เครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อหาสาเหตุว่าทำไมโรคจากชนบทถึงมีมากมายนัก"

ศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์ไพรัช ดิสกุลจิต
อาจารย์อาวุโส ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"ดิฉันเริ่มเข้ารับราชการที่ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนเกษียณ เมื่อเริ่มรับราชการ ท่านอาจารย์

คุณหมอบริการ ดำรงตำแหน่งเป็น หัวหน้าภาควิชาฯ จนท่านเกษียณ

ตลอดระยะเวลาที่ท่านเป็นหัวหน้าภาควิชาฯ ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างดีเยี่ยม เป็นต้นแบบที่ดีให้กับทุกคน เป็นผู้ใหญ่ที่มีความเมตตาสูงกับทุกคน รวมทั้งนิสิต ดิฉันไม่เคยเห็นท่านโกรธใครเลยแม้สักครั้ง จากความดีของท่านจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ดิฉันมุ่งมั่นที่จะต้องทำความดี ด้วยการทำงานให้ดี ให้ประสบความสำเร็จ และเป็นประโยชน์ต่อภาควิชาฯ มาตลอด ดิฉันคงต้องจดจำความดีของท่านไปนานแสนนาน ด้วยความเคารพนับถืออย่างสูง"

คุณมยุรี จิรวินิชกุล

อดีตนักวิชาการศึกษารักษานาญการ
ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2. รองศาสตราจารย์นายแพทย์ศึกษา ภมรสถิตย์ และคณาจารย์ภาควิชาฯ

“ทุกวันที่ทำงาน ณ ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันฯ หอประชุมศึกษา ภูมิรสถิตย์ ถือเป็นสัญลักษณ์ให้ชาวเวชศาสตร์ป้องกันฯ ได้ระลึกถึงคุณงามความดี และการทำงานเพื่อส่วนรวมของท่านอาจารย์ ชาวเวชศาสตร์ป้องกันฯ จะยึดมั่นในพันธกิจที่จะนำความรู้ด้านเวชศาสตร์ป้องกันฯ ไปพัฒนาสังคม และประเทศชาติโดยความมุ่งหวังสูงสุดคือให้ประชาชนอยู่ดี มีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี”

ชาวเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานการประชุมการอบรมการศึกษาแพทยศาสตร์ของไทย ครั้งที่ 1 วันที่ 25 -30 พฤศจิกายน 2499; ที่แหลมแท่น บางแสน จังหวัดชลบุรี. พ.ศ. 2499
2. ศึกษา ภูมิรสถิตย์. พัฒนาการของวิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคมในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรอบ 25 ปี พ.ศ. 2501-2526. จุฬาลงกรณ์เวชสาร ปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2527 หน้า 113-29.